

College van Burgemeester en Wethouders Gemeente Nijkerk
T.a.v. wethouder mevrouw N. Aboyaakoub-Akkouh
Via begroting2021@nijkerk.eu

Nijkerk, 9 oktober 2020

Betreft: Transformatieplan Sociaal Domein en voorgestelde bezuinigingen

Geacht College,

We hebben uw plannen gelezen en we zijn er van overtuigd dat u voor een zware opgave staat. Aan de ene kant wilt u het sociale gezicht van Nijkerk hoog houden maar aan de andere kant kan de overheid niet meer voor alles zorgen. Een dilemma waarbij ook nog eens veel zaken vanuit het Rijk worden veroorzaakt.

Voor de Bibliotheek in de gemeente Nijkerk is het belangrijkste kader:

We zijn een instelling die 5 wettelijke taken heeft¹. Dat is deze maand nog weer bevestigd door de ondertekening van het Bibliotheekconvenant 2020-2023² door o.a. OCW, VNG, IPO.

In het verleden was er een gemeentelijk Bibliotheekbeleidsplan. Dit is in 2018 afgelopen en er is nooit een vervolg aan gegeven. We hebben wel zelf als Bibliotheek een eigen beleidsplan gemaakt (2017-2019). Deze is vorig jaar verlopen en we zijn nu bezig om een nieuw beleidsplan voor de komende jaren op te stellen.

De wettelijke taken bepalen ook wat we doen als Bibliotheek. De speelruimte hangt van de lokale situatie af: is er bijvoorbeeld weinig cultuur in een gemeente, dan onderneemt de Bibliotheek daarin meer, dan wanneer er een goede culturele infrastructuur is.

In het Bibliotheekconvenant wordt duidelijk aangegeven dat de Bibliotheken in Nederland onder druk staan, terwijl er voor hen juist een duidelijke actuele maatschappelijke opgave ligt. Het convenant wil verder afkalven voorkomen. Alleen al daarom zijn de voorgestelde bezuinigingen op de Bibliotheek een beweging die tegengesteld is aan de handtekeningen van de partners onder het convenant.

De belangrijkste taken die de Bibliotheek op dit moment heeft zijn:

1. Voorkomen van laaggeletterdheid (jeugd, volwassenen) ³

¹ Ter beschikking stellen van Kennis en informatie, bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie, bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur, organiseren van ontmoeting en debat, laten kennismaken met kunst en cultuur.

² <https://www.debibliotheken.nl/informatie/bibliotheekconvenant/>

2. Leren van basisvaardigheden (zoals digitale vaardigheden) ⁴
3. Persoonlijke ontwikkeling (leven lang leren)
4. Faciliteren van ontmoeting
5. Voorkomen van eenzaamheid door o.a. programmering van activiteiten

Al deze elementen zorgen er voor dat inwoners meer zelfredzaam kunnen zijn en beter hun eigen weg kunnen gaan. Dat is belangrijk en is ook het doel van de voorliggende voorzieningen zoals de partners aan de inkooptafel Algemeen Toegankelijke Voorzieningen (o.a. de Bibliotheek, Sigma en Jeugd en Jongerenwerk).

We hebben onze opmerkingen en aanvullingen op een rijtje gezet.

1. Voorliggende voorzieningen zoals de Bibliotheek, Sigma, Jeugd en Jongerenwerk zijn er mede om de toenemende druk op de zorg te voorkomen of te verlichten. Bezuinigen op deze organisaties zal zorgen dat dit effect minder wordt, hetgeen weer tot hogere kosten op het zorgdomein leidt.
2. Op de Bibliotheek is de laatste jaren al fors bezuinigd (100K). Er is de afgelopen jaren niet om extra middelen gevraagd, ondanks de toenemende vraag om meer samenwerking en druk op de uitvoering binnen de organisatie. De Bibliotheek heeft zich sterk gemaakt om extra middelen te zoeken in sponsoring, andere fondsen, of provinciale en zelfs landelijke subsidies (OCW). Hierdoor is het niet terecht dat wij nu mede opdraaien voor bezuinigingen die veroorzaakt zijn door de explosieve groei elders in en de wijze van organisatie van het sociaal domein.
3. Met het Gebiedsteam zou een mooie samenwerking kunnen plaatsvinden. Ondanks alle pogingen van de kant van de Bibliotheek daartoe is dat nooit van de grond gekomen. Dat zou met name rondom laaggeletterdheid en digitale vaardigheden inwoners echt kunnen helpen.
4. In de gemeente Nijkerk is cultuur altijd een ondergeschoven kindje geweest. Denk aan het ontbreken van een theater. Omliggende kleinere gemeenten, zoals Putten, Ermelo, Barneveld, kennen een dergelijke voorziening al jaren. Toch is er in Nijkerk grote behoefte aan cultuur en hierop heeft de Bibliotheek geanticipeerd door kleinschalige culturele activiteiten te organiseren. Het past daarom dat de Bibliotheek op verzoek van de gemeente de cultuurmakelaar onder haar hoede heeft genomen. Dit betekent een taakverzwaring van de Bibliotheek maar levert ook meer op zoals cultuureducatie voor alle kinderen in het primair onderwijs en het structureler vormgeven van culturele activiteiten. Het gemis van culturele activiteiten georganiseerd door andere partijen vertaalt zich in het grote aantal deelnemers aan deze bijeenkomsten. Deze trekken, zonder daar een waardeoordeel aan te geven, een ander publiek aan als de activiteiten van bijvoorbeeld de UVV. De activiteiten worden voor het merendeel ingevuld door vrijwilligers en er wordt vaak een bijdrage gevraagd aan de deelnemers. Het is onbekend waar de voorgestelde bezuiniging op de wettelijke taak Ontmoeten en Kunst & Cultuur bij de Bibliotheek is gebaseerd. We doen ook geen uitvoering van programma's waar geen vraag van inwoners naar is.

³ Dit wordt in het Coalitieprogramma onderschreven. De financiële middelen hiervoor komen vanuit de arbeidsmarktregio. Extra inzet en middelen zouden zeer welkom zijn om een groter effect te kunnen bereiken. Zie de brief vanuit het Taalhuis Nijkerk.

⁴ Het College vindt dit belangrijk maar er is tot op heden nooit specifiek geld voor uitgetrokken. De Bibliotheek organiseert dit met eigen middelen omdat het een belangrijke taak is en inwoners daadwerkelijk zelf weer eigen regie nemen.

5. Het organiseren van ontmoeting tussen inwoners is een belangrijk onderdeel voor de Bibliotheek. Deze taak is van cruciaal belang als het gaat om voorkomen van eenzaamheid en geeft juist het gevoel bij inwoners van erbij horen. We merken dat in de tijd van corona de leegheid van digitaal contact. Uit onderzoek blijkt dat een bezoek aan de Bibliotheek 13,5% van de mensen zich minder eenzaam voelt⁵. We zorgen voor ontmoeting door programmering: om kennis te vergroten, te ontspannen of vaardigheden te leren. We doen dat samen met veel andere organisaties (zoals bijvoorbeeld de Volksuniversiteit) waarbij voor beide organisaties een win-win situatie ontstaat. Ook kijken we waar inwoners behoefte aan hebben. Dat blijkt uit de thema-maanden rondom voeding, bewegen en rouw en verlies die samen met Sigma en de Gezondheidscentra zijn georganiseerd. Grote en kleine bijeenkomsten hebben elkaar afgewisseld. De waardering was groot door deelnemers. We zouden voorzichtig kunnen stellen dat dit preventief werkt: deelnemers worden op een spoor gezet om hun leven (regie) weer zelf te kunnen oppakken. Bijeenkomsten zijn daarbij vaak gesponsord, bijvoorbeeld door de uitvaartverzorgers in de gemeente. Het project is voor het grootste deel gefinancierd door de provincie Gelderland. Daarbij is er sprake van kostendekkendheid. Juist in deze thema's zou meer moeten worden geïnvesteerd om latere zwaardere en dure zorg te voorkomen. Dit zou in het door de gemeente nog te ontwikkelen volwassen- en ouderenprogramma kunnen worden meegenomen, maar dit is nog niet duidelijk.
6. In het anders inrichten van de organisatiestructuur van de voorliggende voorzieningen is winst te behalen door het efficiënter te coördineren. De manier waarop de inkooptafel nu is georganiseerd leverde niet de resultaten op die van tevoren waren bepaald. Ook de doelen zoals maatschappelijk effect en rendement te implementeren is niet gelukt. Voor de Bibliotheek wordt daar nu ook landelijk aan gewerkt via het convenant om meer inzicht te krijgen in de kosten-baten analyse incl. een bekostigingsmodel. Daarmee is de komende jaren veel inzichtelijker wat de gemeente nodig heeft, wat de Bibliotheek kan leveren en wat de kosten daarvan zouden zijn. Onze vraag is of de inkoop van diensten/producten nu wel het beste middel is om tot langdurige afspraken te komen. De keuze zou wat ons betreft moeten liggen bij wat het meest effectief en efficiënt is voor zowel de gemeente als de leverancier.
7. Om het beroep op lichtere hulpvragen te verminderen zou groepsgerichte aanpak, bv. voorlichting over specifieke hulpvragen, zoals eenzaamheid of echtscheiding georganiseerd kunnen worden. Deze voorlichting zou in samenwerking met andere voorliggende voorzieningen door de Bibliotheek geregeld kunnen worden.
8. De Wegwijzernijkerk⁶ is door de gemeente Nijkerk in het leven geroepen om op één plaats alle informatie over welzijn, gezondheid, sociaal domein, kunst en cultuur etc. bij elkaar te brengen. Via de redactieraad onder leiding van de gemeente waarin ook de Bibliotheek, Gezondheidscentra, Jeugd en Jongerenwerk en Sigma zitten, is de website verbeterd en zijn ook de gestelde targets (5.000 unieke bezoekers) behaald. De Wegwijzer is juist een infopunt waar alles rondom het voorliggend veld om zou moeten draaien en juist extra ondersteuning nodig heeft om dit meer tot een succes te maken.

⁵ Onderzoek 2016 Bibliotheken Gemeente Nijkerk

⁶ www.wegwijzernijkerk.nl

9. In de begroting 2021-2024 ontbreekt de oplossing voor de jeugdcontributie aan de Bibliotheek van jongeren tussen de 13-17 jaar. In het Convenant ⁷ is opgenomen dat de gemeente hier afspraken over moet maken. In eerdere gesprekken met de Bibliotheek hebben we het gehad over wanneer de Bibliotheek laat zien dat ze er alles aan doet om meer jongeren weer aan het lezen te krijgen, dit weer aan de orde komt. Inmiddels heeft de Bibliotheek zelf geïnvesteerd in een leesconsulent voor het voortgezet onderwijs die inmiddels contractpilots met o.a. Corlaer College heeft afgesproken. Het jongerenleesfestival samen met Boekhandel Roodbeen hoorde daar ook bij en was een groot succes. Bezuinigingen op de Bibliotheek zijn hierbij juist contraproductief.
10. De vestiging in Nijkerkerveen is een mede een succes dankzij de tijdelijke extra subsidie vanuit OCW. De afspraak is dat vanaf 2022 er een oplossing gaat komen voor continuering van de dienstverlening in Nijkerkerveen. Bezuinigingen op de Bibliotheek passen hier dan niet bij. Er moet juist nog gesproken worden over de extra middelen die voor Nijkerkerveen nodig zijn vanaf 2022.
11. We willen met de gemeente in gesprek om gezamenlijk te komen tot (Bibliotheek)beleid waardoor duidelijker wordt wat de gemeente Nijkerk nodig heeft zodat ook de inkoop beter kan worden afgesproken.
12. Ook willen we bespreken met de gemeente Nijkerk hoe de Bibliotheek zou kunnen helpen met taken die nu bij de gemeente liggen, om kosten te kunnen besparen.

De conclusie voor nu is dat we de gemeente Nijkerk adviseren om niet te gaan bezuinigen op het voorliggend veld maar juist te investeren. Bezuinigen op het voorliggend veld en tegelijk méér vragen van het voorliggend veld, gaat niet samen.

De gemeente Nijkerk trekt voor eigen transformatie extra gelden uit om dit mogelijk te maken. Ook het voorliggend veld 'moet transformeren' volgens het plan. Dat betekent dat er ook in het voorliggend veld geïnvesteerd moet worden in plaats te bezuinigen. Wanneer het effect goed wordt onderzocht, zal duidelijk zijn dat dit uiteindelijk tot lagere kosten gaat leiden.

Voorbeeld is het onderzoek van PWC/Vrije Universiteit Brussel⁸ dat iedere €1,00 in laaggeletterdheid €2,56 oplevert in mindere zorgkosten, minder uitkering en hogere belastingopbrengsten, hogere arbeidsproductiviteit, en meer tijdsbesteding aan vrijwilligerswerk.

Tenslotte wat voor de Bibliotheek de komende jaren de speerpunten zijn:

- ✓ In iedere kern een bruisend hart: cultuur, ontmoeting, kennis, leren, educatie, ontspanning

Wat hebben we daarvoor nodig?

- ✓ 3 basislocaties die goed zijn uitgerust voor deze taak: multifunctioneel, duurzaam, uitstraling passend bij iedere kern. Waar inwoners graag willen komen.
- ✓ Afspraken om dit voor de lange duur te (kunnen) realiseren.

⁷ Pagina 5, Nijkerk is nog een van de 14 gemeenten waar jongeren tussen 13-17 jaar contributie moeten betalen. Dit was het gevolg van de bezuiniging van 100K.

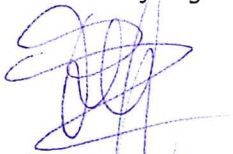
⁸ Onderzoek gemeente Amsterdam, prof. M. de Greef, 2018

Als 3^e best presterende Bibliotheek van Nederland, met een landelijk gezien maar een relatief beperkte subsidie per inwoner, doen alle medewerkers en vrijwilligers iedere dag meer dan hun best om inwoners van de gemeente Nijkerk als waardevolle gasten te behandelen en van dienst te zijn. Daarbij passen geen bezuinigingen maar juist investeringen om tot nog meer bloeiende inwoners van de gemeente Nijkerk te komen.

Omdat we de peiling door de gemeente Nijkerk onder inwoners over wat zij vinden van de bezuinigingen hebben gemist, is er via onze eigen nieuwsbrief ook gevraagd wat inwoners vinden van de bezuinigingen op de Bibliotheek: 64 reacties die het allemaal een slecht plan vinden en ze vertellen ook waarom (zie bijlage). Teven zijn er een aantal mensen die suggesties hebben waar wel op kan worden bezuinigd in de gemeente Nijkerk of op welke manier de gemeente extra inkomsten kan genereren (zie bijlage).

We wensen u alle wijsheid toe om keuzes te maken die recht doen aan het belang van alle inwoners van de gemeente Nijkerk.

Met vriendelijke groet, namens het bestuur

Roel J. W. Zuidhof
Directeur

roel.zuidhof@bibliotheeknijkerk.nl

Bijlagen: reacties ontvangers nieuwsbrief Bibliotheek

